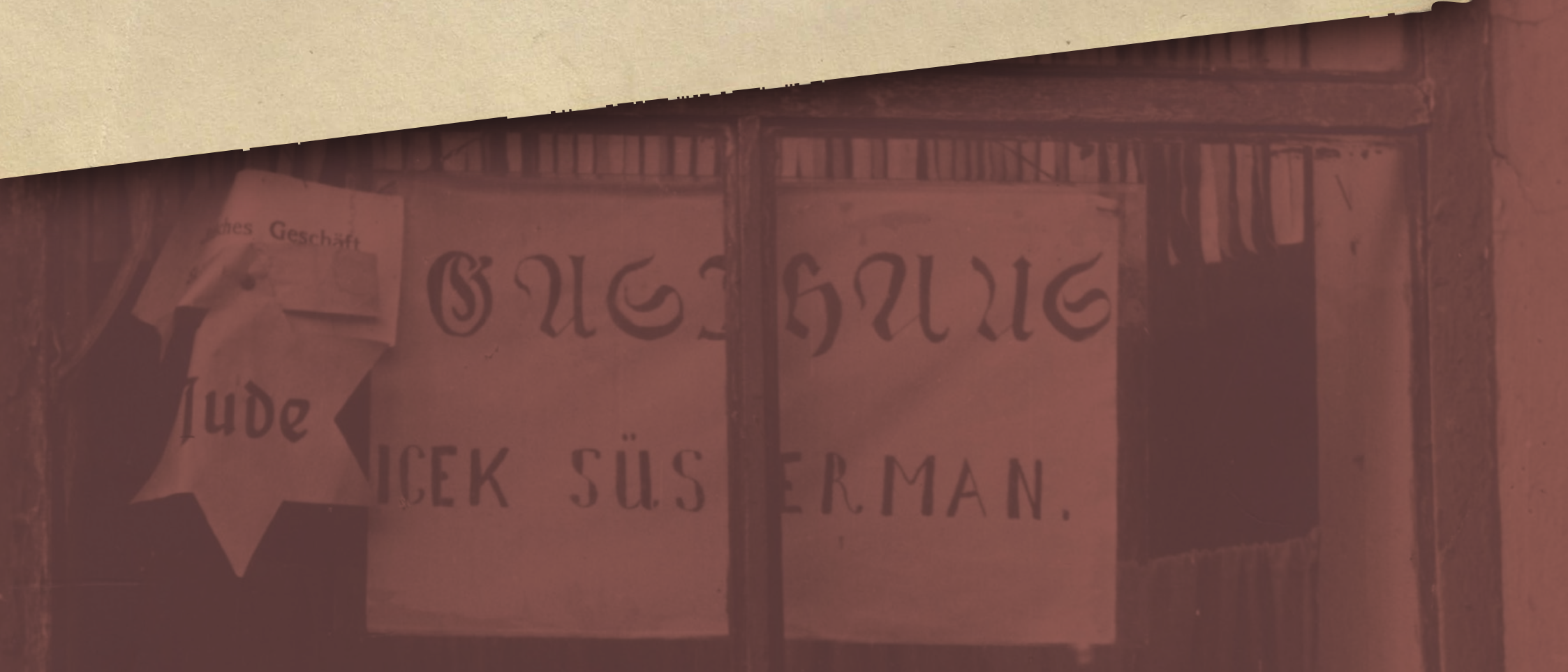

Z Archiwum Muzeów w Chełmnie nad Nerem i w Żabikowie

Roma Szymańska

nauczyciel języka polskiego w V Liceum Ogólnokształcącym im. Kludyny Potockiej w Poznaniu

Temat zajęć: **Historia ukryta w przedmiotach**

Spis treści

Poziom edukacyjny	3
Czas trwania zajęć	3
Odniesienie do podstawy programowej	3
Cele edukacyjne	3
ogólne	3
szczegółowe	3
Metody dydaktyczne	4
Środki dydaktyczne	4
artefakty	4
teksty źródłowe	4
Przebieg zajęć	5
I. Wprowadzenie	5
II. Rozwinięcie	5
III. Podsumowanie	6
Zadanie domowe	6
Uwagi do realizacji	7

Poziom edukacyjny

szkoła ponadpodstawowa, język polski (poziom: podstawowy)

Czas trwania zajęć

45 minut

Odniesienie do podstawy programowej

- traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności;
- doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.;
- łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrażeniowo- twórczymi.

Cele edukacyjne

ogólne

- rozpoznanie tematyki i problematyki poznanych tekstów oraz ich związku z programami epoki literackiej, zjawiskami

- społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddanie jej refleksji;
- rozpoznanie w utworze sposobów kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretowanie ich i wartościowanie;
- przetwarzanie i hierarchizowanie informacji z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;
- formułowanie tezy i argumentów w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych.

szczegółowe

uczeń

- potrafi sformułować tezę i argumenty przedstawione w tekście;
- rozumie pojęcia: *stereotyp*, *uprzedzenie*; potrafi wskazać ich źródła i różnice pomiędzy nimi;
- określa rolę języka w budowaniu obrazu świata;
- potrafi wskazać konsekwencje nietolerancji i antysemityzmu;
- rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;
- zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- potrafi samodzielnie zredagować krótki tekst fabularny w oparciu o materiały źródłowe;
- wskazuje zależności pomiędzy tekstem literackim a materiałem źródłowym;
- rozumie znaczenie historii w życiu narodu.

Metody dydaktyczne

- pogadanka z wprowadzeniem do lekcji;
- dyskusja;
- praca z tekstem;
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne

- Eliza Orzeszkowa, *O Żydach i kwestii żydowskiej*, <http://hamlet.edu.pl/orzeszkowa-zydzi> lub Tadeusz Borowski, *Proszę państwa do gazu*, [w:] *Pożegnanie z Marią i inne opowiadania*, Wydawnictwo: Siedmioróg, Seria: Narodowa Biblioteka Arcydzieł lub http://matecznik.npr.pl/lektury3/do_gazu.pdf [materiał pomocniczy nr 1];
- prezentacja multimedialna przedstawiająca w zarysie historię ośrodka śmierci Kulmhof [materiał pomocniczy nr 2];

artefakty

- Broszka z liter tworzących imię Lonia. Ze zbiorów Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem Oddział Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie [artefakt nr 1];
- Grzebień tzw. wszawik, Ze zbiorów Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem Oddział Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie [artefakt nr 2];

- Gwiazda Dawida. Ze zbiorów Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem Oddział Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie [artefakt nr 3];
- Klucz. Ze zbiorów Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem Oddział Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie [artefakt nr 4];
- Ażurowa ozdoba w kształcie gwiazdy Dawida z getta łódzkiego 1941/1942. Ze zbiorów Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem Oddział Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie [artefakt nr 6];

teksty źródłowe

- *Wspomnienia Żydów z Łodzi o wprowadzeniu nakazu oznakowania gwiazdą Dawida* [tekst źródłowy nr 13];
- *Fragmenty protokołu z rozkopania terenu za spichlerzem w ramach czynności śledztwa prowadzonego w sprawie zbrodni popełnionych w ośrodku zagłady w Chełmnie (Chełmno, 1945 r.)* [tekst źródłowy nr 47];

Przebieg zajęć

I. Wprowadzenie

1. Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat znaczenia przedmiotów w życiu człowieka. Spisuje wypowiedzi uczniów na tablicy.

II. Rozwinięcie

Nauczyciel przedstawia uczniom artefakt nr 3 – rozpoczyna dyskusję na temat znaczenia i symboliki gwiazdy Dawida. Zwraca uwagę na pozytywne i negatywne skojarzenia dotyczące tego symbolu. Razem z uczniami dokonuje zapisu najważniejszych spostrzeżeń.

Nauczyciel prezentuje tekst źródłowy nr 13 – *Wspomnienia Żydów z Łodzi o wprowadzeniu nakazu oznaczania gwiazdą Dawida* (można tekst wyświetlić lub rozdać kserokopie). Po przeczytaniu tekstu analizuje z uczniami znaczenie stygmatyzacji. Prosi o krótką, pisemną odpowiedź na pytanie: Jakie mogą być konsekwencje stygmatyzacji?
Uczniowie prezentują przed klasą swoje wypowiedzi. Dokonują wspólnego sformułowania wniosków.

Nauczyciel zapoznaje uczniów z fragmentami felietonu Elizy Orzeszkowej *O Żydach i kwestii żydowskiej* (można wykorzystać również opowiadanie Tadeusza Borowskiego *Proszę państwa do gazu*).
Uczniowie wskazują główne przesłanie utworu, zwracają uwagę na źródła antysemityzmu na przestrzeni czasu, kontekst historyczny, funkcjonowanie stereotypów i uprzedzeń społecznych. (Wykorzystując tekst Elizy Orzeszkowej można odwołać się do haseł pozytywistycznych, np. asymilacji Żydów).

Nauczyciel prezentuje *Protokół z rozkopania terenu za spichlerzem w ramach czynności śledztwa prowadzonego w sprawie zbrodni...* [tekst źródłowy nr 47] (forma elektroniczna lub ksero).

Nauczyciel zadaje uczniom pytania dotyczące tekstu, np.:
O czym świadczy liczba znalezionych przedmiotów?
Do kogo należały te przedmioty?
Dlaczego próbowano je ukryć?

Nauczyciel wykorzystuje wypowiedzi uczniów do przeprowadzenia krótkiej dyskusji na temat znaczenia odnalezionych przedmiotów jako dowodów masowej zbrodni.

Uczeń lub nauczyciel przedstawia klasie prezentację multimedialną przedstawiającą w zarysie historię ośrodka śmierci Kulmhof.

(Można wykorzystać materiały źródłowe Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie).

Uczniowie samodzielnie przygotowują notatkę w zeszytcie.

Nauczyciel dzieli klasę na grupy (np. cztery) i proponuje artefakty 1, 2, 4, 6 do wyboru. Zapisuje polecenia na tablicy.

- Jaką historię opowiada wasz przedmiot?
- Kim był jego właściciel?
- Jak skończyła się jego historia?

Uczniowie przedstawiają efekty pracy w grupach. Wspólnie formułują wnioski, zastanawiając się, w czym tkwi przyczyna tak dramatycznych ludzkich losów.

III. Podsumowanie

1. Nauczyciel podsumowuje lekcję wracając do artefaktu nr 3 – gwiazda Dawida. Zadaje uczniom pytania:
 - Co może być źródłem nienawiści do drugiego człowieka?
 - Czy we współczesnym świecie widzimy tego przejawy?
 - Co można zrobić, żeby to zmienić?

Zadanie domowe

Wyjaśnij, w jaki sposób rozumiesz poniższy cytat:

„Nienawiść nie potrzebuje instrukcji, wystarczy ją tylko sprowokować”.

Uwagi do realizacji

- nauczyciel powinien uwzględnić wiek uczniów i ich stan emocjonalny;
- warto skorzystać ze współpracy z Muzeum Martyrologicznym w Żabikowie, które dysponuje bogatymi źródłami historycznymi;
- temat można realizować w kontekście literatury pozytywistycznej i hasła asymilacji Żydów, w nawiązaniu do prozy Tadeusza Borowskiego, tekstu Hanny Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*.

